

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ” นี้เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) ศึกษาประวัติศาสตร์การแพทย์วิถีพุทธจากจดหมายเหตุและสื่อต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2538 -2558 ของผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ สถาบันบุญนิยม 2) ศึกษารูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ และ 3) วิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ และสร้างยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ โดยการนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อนั้น จะนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญประกอบด้วย 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา 2) ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) วิธีและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน มีดังนี้

1. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อ 1 คือ ศึกษาประวัติศาสตร์การแพทย์วิถีพุทธจากจดหมายเหตุและสื่อต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2538-2558 ของผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ สถาบันบุญนิยม

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นในการศึกษาประวัติศาสตร์การแพทย์วิถีพุทธจากจดหมายเหตุและสื่อต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2538-2558 ของผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ สถาบันบุญนิยมได้แก่

1.1.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการแพทย์วิถีพุทธ

1.1.2 การบูรณาการองค์ความรู้การแพทย์วิถีพุทธ

1.1.3 สุขภาวะของผู้ป่วยที่ใช้การแพทย์วิถีพุทธ

1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการแพทย์วิถีพุทธ เป็นการศึกษาจากจดหมายเหตุและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์วิถีพุทธ ระหว่าง พ.ศ. 2538 -2558 รวมถึงเอกสารและสื่อประเภทต่าง ๆ ที่บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาและกิจกรรมการศึกษาและการให้บริการต่าง ๆ ของการแพทย์วิถีพุทธ

1.2.2 การศึกษาการบูรณาการองค์ความรู้การแพทย์วิถีพุทธ เป็นการศึกษาจากจดหมายเหตุและสื่อต่าง ๆ และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์วิถีพุทธ ระหว่าง พ.ศ. 2538-2558

1.2.3 การศึกษาสุขภาวะของผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ เป็นการศึกษาจากจดหมายเหตุและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์วิถีพุทธ ระหว่าง พ.ศ. 2538-2558 และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะของผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ สถาบันบุญนิยม

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ตัวผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และผู้ประสานงาน ซึ่งเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องและโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับบันทึกข้อมูลและประมวลผลในการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำฐานข้อมูล

1.4 วิธีและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมจดหมายเหตุเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์วิถีพุทธ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538-2558 ได้แก่

1.4.1 หนังสือ วารสาร เอกสาร แผ่นพับ ที่ผู้วิจัยจัดพิมพ์และสื่อต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ ดีวีดี วีซีดี เอ็มพี 3 ที่ผู้วิจัยจัดทำ

1.4.2 หนังสือ วารสาร เอกสาร แผ่นพับ สื่อต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ ดีวีดี วีซีดี เอ็มพี 3 ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์วิถีพุทธ ที่องค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลต่าง ๆ จัดทำ

1.4.3 เอกสาร แบบสอบถามและแบบประเมินผลสุขภาพต่าง ๆ สื่อต่าง ๆ ที่บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะของผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ สถาบันบุญนิยม

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลจากเอกสารและสื่อดังกล่าว โดยการจัดแยกฐานข้อมูลตามรายการข้อมูล ด้วยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสุขภาวะตามหลักพุทธศาสนา การสร้างสุขภาวะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาสุขภาวะตามหลักวิทยาศาสตร์สุขภาพ แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้าน แนวคิดสุขภาพบุญนิยม ทฤษฎีสสารกับพลังงาน ทฤษฎีสุขภาวะแบบชั่วคราวกันข้าม รวมทั้งแนวคิดความสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม โดยใช้การพรรณนาอย่างลุ่มลึก (Thick Description) และสถิติร้อยละในบางช่วง

2. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษารูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษารูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ โดยศึกษาข้อมูลจากจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์ ในประเด็นดังนี้

2.1.1 การให้ความสำคัญของเทคนิคการปรับสมดุลร้อนเย็น หรือเทคนิคการดูแลสุขภาพแต่ละข้อ ตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ

2.1.2 แรงจูงใจในการมาเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ

2.1.3 ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค ในการพึ่งตนและช่วยเหลือผู้อื่น ให้มีสุขภาพที่ดีตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ

2.1.4 แนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และการพัฒนารูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ โดยวิเคราะห์สังเคราะห์ด้วยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสุขภาวะตามหลักพุทธศาสนา การสร้างสุขภาวะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดความสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม

2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษารูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ เป็นการศึกษากลุ่มจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์ที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกจากเครือข่ายการแพทย์วิถีพุทธ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538-2558 จำนวน 10,000 คน โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทั้งในและต่างประเทศ แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน โดยเทคนิค สโนว์บอล (snowball sampling)

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ตัวผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และผู้ประสานงาน ซึ่งเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ โดยใช้วิธีการบันทึกภาคสนาม (Field Notes) เครื่องบันทึกภาพและเสียง (กล้องวิดีโอ) กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง (เอ็มพีสาม) สมุดจดบันทึกข้อมูล การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non-Participant Observations) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง การส่งแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด (Close End and Open End Questionnaires)

2.4 วิธีและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสานขอความร่วมมือจากจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์ โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวน 60 คน ให้ส่งข้อมูลหนังสือ เอกสาร ภาพถ่าย ดีวีดี วีซีดี เอ็มพีสาม และแบบสอบถาม ในประเด็นการให้ความสำคัญของเทคนิคแต่ละข้อตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ แรงจูงใจในการมาเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการพึ่งตนและช่วยเหลือผู้อื่นให้มีสุขภาวะที่ดี ตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ แนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และการพัฒนารูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมตามวิธีในข้อ 2.4 ดังกล่าวข้างต้น มาวิเคราะห์ตั้งเคราะห์ด้วยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสุขภาวะตามหลักพุทธศาสนา การสร้างสุขภาวะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดความสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม โดยใช้การพรรณนาและใช้สถิติร้อยละในบางช่วง พัฒนาเป็นรูปแบบของจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ

3. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ และสร้างยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ และการสร้างยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาเพื่อมวลมนุษยชาติ

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ และการสร้างยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ เป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ ที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกจากเครือข่ายแพทย์วิถีพุทธ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538-2558 จำนวน 10,000 คน สุ่มอย่างง่าย จำนวน 530 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ และการสร้างยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม

3.4 วิธีและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เรื่องสุขภาวะของผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา โดยใช้ข้อมูลที่ได้บันทึกจากจดหมายเหตุเอกสารต่าง ๆ

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสุขภาวะตามหลักพุทธศาสนา การสร้างสุขภาวะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาสุขภาวะตามหลักวิทยาศาสตร์สุขภาพ แผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้าน ทฤษฎีสสารกับพลังงาน ทฤษฎีสุขภาวะแบบชั่วคราวกันข้าม และแนวคิดความสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้ใช้การแพทย์วิถีพุทธ ที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกจากเครือข่ายแพทย์วิถีพุทธ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538-2558 จำนวน 10,000 คน สุ่มอย่างง่าย จำนวน 530 คน นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ ไปสร้างยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ แล้วสรุปผลเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเสนอกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแพร่การแพทย์วิถีพุทธ จำนวน 17 คน เพื่อวิพากษ์ วิจาร์ณ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และสรุปผล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ มีขั้นตอนดังนี้

3.5.1 การหาองค์ประกอบ และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อ้างอิงเกณฑ์น้ำหนักของข้อคำถามที่ให้น้ำหนักสูง เรียงความสำคัญจากมากไปหาน้อยในแต่ละองค์ประกอบ

3.5.2 ผู้วิจัยทำการยืนยันข้อสรุป โดยตรวจสอบยืนยันข้อสรุปที่ได้จากทฤษฎีต่าง ๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จนนำไปสู่การเสนอทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) (วรรณดี สุทธินรากร. 2556 : 138) ซึ่งเป็นทฤษฎีหรือข้อสรุปที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบจากข้อมูลรูปธรรมหรือความจริงที่ได้ค้นพบจากบริบทที่วิจัยในครั้งนี้

3.5.3 นำผลการวิจัยจากข้อ 3.5.2 ข้างต้น ไปเสนอกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแพร่การแพทย์วิถีพุทธ จำนวน 17 คน เพื่อวิพากษ์ วิจาร์ณ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และสรุปผล

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีวิธีการดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ใช้สำหรับวัตถุประสงค์ข้อ 2

1.1 แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่มีคำถามแบบปลายเปิด โดยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มาตรวจสอบความเที่ยงตรง และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามในการสัมภาษณ์และสอบถาม ให้ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน ข้อคำถามถูกต้องเหมาะสม ตรงตามโครงสร้าง และภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล

1.2 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบแล้วไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาอีก ในส่วนของความ

เชื่อมั่นนั้น ทดสอบด้วยวิธีสัมภาษณ์และสอบถามซ้ำ และตรวจสอบความเชื่อมั่นของคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์และสอบถาม ด้วยการให้ผู้สัมภาษณ์และสอบถามคนเดียว เมื่อได้ข้อมูลแล้ว นำข้อมูลดังกล่าวให้ผู้ถูกสัมภาษณ์และสอบถาม ยืนยันคำตอบของตนเอง

2. แบบสอบถาม

2.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ที่เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา นำไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน โดยใช้วิธี IOC (Item-Objective Congruence) เพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาซึ่งคำนวณจากความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น ดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสัมพันธ์ เรียกว่า ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยวิธีการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่ต้องการ โดยผู้วิจัยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+ 1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้น ถูกต้องเหมาะสม ใช้การได้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามนั้น ไม่ถูกต้องเหมาะสม ใช้การได้

- 1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้น ผิดพลาด ไม่เหมาะสม ใช้การไม่ได้

น้ำหนักคะแนนที่ได้ มาหาค่าดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาที่ต้องการวัด โดยการแทนค่าในสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด

$$\sum R \text{ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N \text{ แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

ผู้วิจัยนำผลจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ จำนวน 30 คน ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้เครื่องมือได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ความเที่ยงของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน มีรายนามดังนี้

1. นายแพทย์ วัชระ ก้อนแก้ว นายแพทย์ชำนาญการ อายุรแพทย์ (เชี่ยวชาญด้านโรคหัวใจ) โรงพยาบาลโพธาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. นายแพทย์ชัยรัตน์ เจริญสุข ศัลยแพทย์เด็ก รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี
3. ดร.ดวงกมล ภูนวล นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มงานสุขศึกษา โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
4. นางสีไพร พลอยทรัพย์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาหลักสูตร สำนักการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข
5. นางประภาพรธรรม สุขพลอย พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ รับผิดชอบงานแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลเจ็ดเสมียน จังหวัดราชบุรี
6. นางนิตยาภรณ์ สุระสาย พยาบาลชำนาญการ โรงพยาบาลอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ
7. พญ.สุภารัตน์ องค์กรพัฒนาคุณ จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ตัวแทนผู้ประสานงานเครือข่าย แพทย์วิถีธรรม รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเด็นการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ส่วนประเด็นการสร้างยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ ส่งข้อมูลให้กับผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแพร่การแพทย์วิถีพุทธจำนวน 17 คน เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และสรุปผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี คือ การใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ 2 วิธีขึ้นไปในการศึกษาเรื่องเดียวกัน ทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากวิธีการหลายอย่าง ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของแต่ละวิธีการวิจัยได้ ซึ่งจะช่วยให้งานวิจัย

มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการศึกษจากเอกสารจดหมายเหตุและสื่อต่าง ๆ การบันทึกภาคสนาม การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการตรวจสอบในมิติสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บมานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลในมิติของ เวลา สถานที่ และบุคคล ให้ครบทั้ง 3 มิติ ดังนี้

1. แหล่งเวลา โดยนำข้อมูลที่ได้ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ณ เวลาแตกต่างกันมาทำการตรวจสอบ และเปรียบเทียบผลว่าข้อมูลแต่ละส่วนที่ได้จากการไปเก็บรวบรวมมา จะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันในส่วนใด อย่างไร

2. แหล่งสถานที่ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ณ สถานที่ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันมาทำการตรวจสอบ และเปรียบเทียบผลว่า จะมีความเหมือน หรือแตกต่างกันในส่วนใด อย่างไร

3. แหล่งบุคคล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม มาทำการศึกษา และเปรียบเทียบ ว่า เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปทำการเก็บรวบรวม โดยเปลี่ยนแปลงเป็นบุคคลอื่น ให้ข้อมูลแทน และไม่ซ้ำกับบุคคลเดิม ข้อมูลที่ได้รับจะมีความเหมือนเดิมหรือไม่ อย่างไร

การสรุปและรายงานผลการวิจัย

การสรุปและรายงานผลการวิจัย ใช้การพรรณนา โดยวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาในประเด็นประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการแพทย์วิถีพุทธ การบูรณาการองค์ความรู้การแพทย์วิถีพุทธ และสุขภาวะของผู้ป่วยที่ใช้การแพทย์วิถีพุทธ จากเอกสารและสื่อต่าง ๆ ด้วยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสุขภาวะตามหลักพุทธศาสนา การสร้างสุขภาวะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาสุขภาวะตามหลักวิทยาศาสตร์สุขภาพแผนปัจจุบัน การแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้าน แนวคิดสุขภาพบุญนิยม ทฤษฎีสสารกับพลังงาน ทฤษฎีสุขภาวะแบบชั่วตรงกันข้าม รวมทั้งแนวคิดความสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม ใช้การพรรณนา โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทางสื่อออนไลน์หรือช่องทางอื่น ๆ ในประเด็น การให้ความสำคัญของเทคนิคการปรับสมดุลร้อนเย็น หรือเทคนิคการดูแลสุขภาพแต่ละข้อตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ แรงจูงใจในการมาเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค ในการพึ่งตนและช่วยเหลือผู้อื่น ให้มีสุขภาวะที่ดี ตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ แนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และการพัฒนารูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อมวลมนุษยชาติ ด้วยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสุขภาวะตามหลักพุทธศาสนา การสร้างสุขภาวะตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิด

ความสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม พัฒนาเป็นรูปแบบจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธนานาชาติพันธุ์เพื่อ
มวลมนุษยชาติ และใช้การพรรณนา องค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ และการสร้าง
ยุทธศาสตร์การขยายผลชุมชนจิตอาสาเพื่อมวลมนุษยชาติ

